

INDENRIGS- OG
SUNDHEDSMINISTERIET

Fælles om at give livet tilbage

Aftale om national handleplan for at styrke organdonationsområdet

Fælles om at give livet tilbage – Aftale om national handleplan for at styrke organdonationsområdet

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet er enige om at styrke organdonationsområdet gennem en ny national handleplan. Målsætningen er at give livet tilbage til flere af de danskere, der i dag lever et liv med sygdom og bekymring, mens de venter på et nyt organ.

I dag står over 400 danskere på venteliste til at få et livredende organ. Et liv på venteliste, hvor man venter på et afgørende opkald om et nyt organ, er for de fleste lig med en stærkt forringet livskvalitet. Hvis der findes et match, og man modtager et nyt organ, giver det flere leveår og bedre livskvalitet. Derfor taler mange transplanterede om at få livet tilbage, når de får et nyt organ.

Indsatsen for, at flere danskere får muligheden for at få livet tilbage, skal styrkes.

Gennem tiden er der igangsat forskellige initiativer for at styrke organdonationsområdet. Den seneste handleplan på området er helt tilbage fra 2014. Og vi står desværre fortsat i en situation, hvor for mange venter for længe på et nyt organ – og alt for mange ender med at dø. I 2023 mistede 28 mennesker livet, mens de ventede. Derfor skal vi have flere til aktivt at tage stilling til organdonation ved at tilkende-give deres stilling i det nationale Organdonorregister. Så der i færre tilfælde er uklarhed om, hvad den enkelte borger ønsker i forhold til organdonation. Og vi skal have styrket indsatsen på sygehusene, så vi sikrer, at der er den rette organisering og kapacitet, så der er rum til den gode samtale om organ-donation, og så organdonation bliver overvejet i alle relevante tilfælde.

Aftalepartierne er enige om, at der er brug for at gentænke indsatsen med en ny national handleplan, som sætter bredt ind med initiativer, der styrker organdonationsområdet.

***

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Radikale Venstre og Alternativet har stemt for B 126 Forslag til folketingsbeslutning om ændring af samtykkemodell for organdonation til en blød model af aktivt fravalg fra det fyldte 18 år.

❖ **Ændring af samtykkemodell for organdonation til en blød model af aktivt fravalg**

Det nuværende system for organdonation er ikke tilstrækkeligt. Alt for mange danskere dør, mens de står på ventelisten til at modtage et nyt organ. Manglen på organer skyldes ikke, at befolkningen er imod organdonation. Tværtimod er det op mod 84 pct. af danskerne, som har en positiv holdning til organdonation. Og folk ønsker at modtage organer, hvis de er meget syge, men alt for få har tilmeldt sig som organdonor. Derfor er regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne),

Radikale Venstre og Alternativet enige om at ændre samtykkemodellen for organdonation til en blød model af aktivt fravalg, herunder at stemme for en ændring af sundhedsloven, hvor der arbejdes for ikrafttrædelse medio 2025.

Ved at indføre en blød model af aktivt fravalg til organdonation, vil alle danskere fra det fyldte 18. år automatisk blive tilmeldt som organdonor i registeret.

Vi ønsker at bevare den fulde ret til selvbestemmelse over egen krop og individets frie vilje. Man skal derfor aktivt bekræfte registreringen for at blive organdonor. Det er afgørende, at ingen tvinges til at blive organdonor. Det vil stadig være muligt at registrere, at man ikke ønsker at være organdonor i overensstemmelse med de valgmuligheder, der er i dag. Man bliver dermed kun organdonor, hvis der udtrykkeligt er sagt ja – enten fra en selv eller en pårørende.

Ambitionen med at ændre samtykkemodellen er at få flere danskere til at tage stilling til organdonation. Med ændringen ønsker vi at sende et signal om, at vi alle har et fælles ansvar for at redde liv.

Følgende partier Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Enhedslisten er således ikke forpligtet til at stemme for indførelsen af en blød model af aktivt fravalg til organdonation fra det fyldte 18. år, selvom disse partier indgår i aftalekredsen bag en national handleplan for at styrke organdonationsområdet.

***

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet er enige om at styrke organdonationsområdet med følgende tiltag i national handleplan for at styrke organdonationsområdet.

❖ **Obligatoriske påmindelser om stillingtagen til organdonation**

Obligatoriske påmindelser skal få danskerne til at tage stilling til organdonation. I dag er det under en tredjedel af danskerne over 15 år, der har registreret deres valg i Organdonorregisteret, men langt størstedelen af befolkningen er positive over for organdonation. Der skal være tilgængelig information for at kunne tage stilling til organdonation på et informeret grundlag. Både brede, befolkningsrettede og mere målgruppespecifikke informationskampagner skal bidrage hertil. Der skal iværksættes digitale tiltag, hvor danskerne direkte opfordres til at bekræfte deres valg i Organdonorregisteret.

Ambitionen er, at flere danskere tilkendegiver deres stillingtagen til organdonation i det nationale register. På den måde vil der være flere samtaler mellem sundhedspersonalet og pårørende, hvor udgangspunktet er, at der er klarhed om den døendes

stilling til organdonation, og færre samtaler, der starter med uklarhed om, hvorvidt den døende ønsker organdonation.

❖ **Bedre anvendelse af donorpotentialet på sygehusene**

Der er en vigtig rolle for sundhedspersonalet på landets sygehuse i at sikre den gode samtale om organdonation, og at organdonation bliver overvejet i alle relevante tilfælde. Det er vigtigt, at der er de rette rammer på sygehusene, herunder kompetencer og kapacitet, til at anvende det fulde donorpotentiale.

Ambitionen er at styrke organiseringen samt processerne på sygehusene med øje for den samlede kapacitet, så anvendelsen af donorpotentialet øges. Dermed kan der blive flere organer til transplantation til gavn for de mange mennesker, der venter på et livredende organ.

❖ **Styrkelse af donorpotentialet for levende donorer**

Indsatsen for, at flere danskere får den rette information om muligheden for at donere en nyre levende, skal styrkes. Både med en bred informationsindsats om muligheden for, at man kan donere en nyre levende, og en indsats, så det bliver lettere for nyresyge at spørge efter potentielle levende donorer. Dertil skal der igangsættes et pilotprojekt, hvor udgående teams bistår med samtalen om levende nyredonation.

Ambitionen er at øge antallet af levende nyredonationer. Nyren er nemlig det organ, som flest danskere venter på og har afgørende brug for. Og fordi levende nyredonation giver bedre resultater end transplantation med en nyre fra en afdød.

❖ **Implementering af donation efter cirkulatorisk død (DCD) – Hjertedøds-kriteriet**

Med implementeringen af organtransplantation efter hjertedøds-kriteriet (DCD) i 2023 i Danmark forventes det, at donorpotentialet øges betragteligt. Erfaringerne med implementering følges løbende, så potentialet i at udbrede anvendelsen af hjertedøds-kriteriet til flere sygehuse kan vurderes.

Ambitionen er at følge erfaringerne med implementeringen af DCD for at vurdere mulig udbredelse af hjertedøds-kriteriet med det formål, at der bliver flere organer til transplantation, der kommer de mange danskere, som venter på et nyt organ, til gode.

❖ **Løbende status og opfølgning**

Aftalepartierne er enige om, at udviklingen på organdonationsområdet løbende skal følges med en kort årlig status på de fire mål i handleplanen, samt at der i 2029 skal gøres status på de igangsatte initiativer i den nationale handleplan. Partierne er enige om at forpligte hinanden på at igangsætte yderligere initiativer, hvis der ikke ses den forventede positive udvikling på de fire mål, som indgår i handleplanen.

Fælles om at give livet tilbage – National handleplan for at styrke organdonationsområdet

En essentiel del af at styrke organdonationsområdet handler om at skabe vished om, hvad den døendes stilling til organdonation er. Derfor er det afgørende, at flest muligt tilkendegiver deres stilling til organdonation i Organdonorregistret.

For at hjælpe flere af de 400 danskere, der i dag venter på et nyt organ, skal organdonation realiseres i flest mulige af de tilfælde, hvor donation er en mulighed. Og flere levende skal have mulighed for at donere en nyre.

Der er opsat fire konkrete mål i den nationale handleplan for at styrke organdonationsområdet:

Fælles om at give livet tilbage – fire mål

- ❖ Færre personer skal dø, mens de venter på et organ
11-28 personer døde i 2021-2023, mens de ventede på et organ
- ❖ Flere skal have taget stilling i Organdonorregisteret
1,39 mio. personer er registret i Organdonorregisteret ved udgangen af 2023
- ❖ Flere, som har behov for det, skal have transplanteret et nyt organ
348-430 personer blev organtransplanteret i 2021-2023
- ❖ Flere personer skal modtage et organ fra en levende donor
68-89 personer modtog i 2021-2023 et organ fra en levende donor

Den nationale handleplan består af seks hovedområder, der skal bidrage til at styrke området:

- ❖ Ændring af samtykkemodell for organdonation til en blød model af aktivt fravalg fra det fyldte 18. år (Støttes af følgende partier: Regeringen (S, V, M), RV OG ALT)
- ❖ Obligatoriske påmindelser om stillingtagen til organdonation
- ❖ Bedre anvendelse af donorpotentiale på sygehusene
- ❖ Styrkelse af donorpotentialet for levende donorer
- ❖ Implementering af donation efter cirkulatorisk død – Hjertedøds-kriteriet
- ❖ Løbende status og opfølgning

Det er vigtigt at følge, hvordan området udvikler sig. Der skal laves en kort årlig status på nøgletal i forhold til de fire mål i handleplanen. Og i 2029 skal der gøres status på handleplanen og målene. Denne status skal bidrage til at vurdere, om der er behov for at tilrette indsatsen eller evt. igangsætte yderligere tiltag. Aftalepartierne forpligter hinanden på at igangsætte yderligere initiativer, hvis der på baggrund af initiativerne i handleplanen ikke ses den forventede positive udvikling.

Økonomi

Der afsættes samlet 33 mio. kr. i perioden 2024-2029 og 3 mio. kr. varigt fra 2030 og frem til implementering af samtykkemodellen for organdonation til en blød model af aktivt fravalg, herunder om-lægning af Organdonorregisteret, udsendelse af digitale og fysiske breve til alle over 18 år samt understøttende informationsindsatser. Finansieringen findes gennem generelle reserver, Indenrigs- og Sundhedsministeriets egen ramme og håndteres som led i tilrettelæggelsen af finanslovsforslaget for 2025.

Der afsættes derudover 25 mio. kr. i 2024, så der fra start sker en markant styrkelse af organ-donationsområdet. Økonomien er uddybet i bilag 1.

1.1. Ændring af samtykkemodel til en blød model af aktivt fravalg

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Radikale Venstre og Alternativet er enige om at indføre en blød model af aktivt fravalg til organdonation, fordi der er for mange danskere, der dør, mens de venter på et nyt organ. Med ændringen vendes den nuværende samtykkemodel om, så alle danskere fra det fyldte 18. år automatisk bliver tilmeldt som organdonor i det nationale register.

Ambitionen er at få flere danskere til at tage stilling til organdonation. Med ændringen ønsker vi at sende et signal om, at vi som danskere vil være med til at redde liv, når de fleste også ønsker at modtage et livredende organ, hvis den ulykkelige situation, hvor det er nødvendigt, skulle opstå.

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Radikale Venstre og Alternativet ønsker, at en blød model af aktivt fravalg skal gælde for alle fra deres fyldte 18. år, svarende til, hvornår en person er myndig. 15-17-årige vil, som i dag, fortsat have mulighed for at registrere deres stillingtagen til organdonation.

Manglen på organer i Danmark skyldes ikke, at befolkningen er imod organdonation. Tværtimod er det op mod 84 pct. af danskerne, som har en positiv holdning til organdonation. Alligevel er det under en tredjedel af danskerne over 15 år, der har registreret deres stilling til organdonation i det nationale register. Gennem tiden har der været iværksat handleplaner, informationsindsatser, påmindelser og digitale tiltag til at få danskerne til at tage stilling til organdonation. Det har bidraget til at få flere danskere til at tage stilling til organdonation i det nationale register. Men vi er fortsat meget langt fra mål.

Vi skal fortsat gøre mere af det, vi allerede gør ved at tilskynde flere til at tage stilling via påmindelser, digitale tiltag mv. Men det kan ikke stå alene. Det er ikke et spørgsmål om at gøre én ting, men mange ting, så vi får flere til at tage aktivt stilling til organdonation. For selvom flere danskere end tidligere fik et livsvigtigt organ i 2023, må vi erkende, at vi stadig ikke er i mål. Det nuværende system for organdonation er ikke tilstrækkeligt. Det har vi en politisk forpligtelse til at gøre noget ved. Folk ønsker at modtage organer, hvis de er meget syge, mens alt for få har tilmeldt sig som organdonorer. Det har hver dag konsekvenser for syge danskere, der venter på et organ.

Vi ønsker ikke at se passivt til, mens vi i Danmark halter efter resten af Europa, når det kommer til organdonation. Langt størstedelen af landene i Europa har allerede indført aktivt fravalg til organdonation. Og de højeste donorrater i Europa ses i overvejende grad i de lande, der har indført aktivt fravalg. I Danmark er vi blandt de få lande i Europa, hvor udgangspunktet stadig er, at man ikke automatisk er organdonor.

Det vil selvfølgelig stadig være muligt at registrere, at man ikke ønsker at være organdonor i overensstemmelse med de valgmuligheder, der er i dag. Som dansker bliver man opfordret til at registrere sin stilling i Organdonorregistret – enten ved at bekræfte den automatiske registrering som organdonor, eller ved at sige nej, svare ved ikke (overlader beslutningen til pårørende), give delvis tilladelse eller vælge, at pårørende må have det sidste ord.

Hvis der ikke er en bekræftet registrering, eller hvis beslutningen er overladt til de pårørende, så vil de pårørende altid blive spurgt om muligheden for organdonation. På den måde respekteres den enkeltes ret til selvbestemmelse. Ingen vil blive tvunget til at være organdonor. Der vil aldrig blive udtaget organer, hvis ikke den afdøde eller de pårørende har givet samtykke. Ved at flere registrerer deres stilling i registeret er håbet også, at situationen for pårørende og de sundhedsprofessionelle vil lettes, fordi der i flere tilfælde vil være vished om, hvad den afdøde har ønsket i forhold til organdonation.

Informationsindsats ved ændring af samtykkemodellen

En ændring af samtykkemodellen for organdonation vil ikke ske over natten. Det er vigtigt, at befolkningen får god tid og muligheder for at søge oplysninger og gøre sig overvejelser om organdonation fra ændringen vedtages, forventeligt pr. 1. januar 2025. Derfor træder ændringen først i kraft medio 2025. Alle borgere skal informeres grundigt om ændringen, og hvordan den enkelte kan angive sit valg. Der vil derfor blive iværksat brede informationskampagner, og alle danskere over 18 år vil få tilsendt breve om ændring af samtykkemodellen – både før og efter ikrafttrædelsen. Her vil borgerne blive opfordret til at registrere deres stillingtagen. Hvis man ikke aktivt har taget stilling forud for ændringen af samtykkemodellen, vil man blive registreret som organdonor. Pårørende vil dog altid blive spurgt, hvis den afdøde ikke har bekræftet registreringen eller har overladt beslutningen til de pårørende.

Alle fremtidige 18-årige borgere vil derudover modtage et brev fremover, når de fylder 18 år, der oplyser om, at de automatisk registreres i Organdonorregisteret, og hvordan de kan bekræfte eller omregistrere valget.

Generelle fakta om organdonation

- I 2023 var der 430 patienter, som fik et nyt organ.
- Som organdonor kan man donere op mod syv organer. Man kan donere sin ene nyre, mens man er levende.
- 28 patienter døde i 2023, mens de stod på venteliste til et nyt organ.
- Nyren er det organ, der er flest, der venter på. 373 ud af de 442 patienter, der stod på ventelisten til et nyt organ i 2023, ventede på en nyre.

1.2. Obligatoriske påmindelser om stillingtagen til organdonation

I dag har en tredjedel af den danske befolkning over 15 år registreret deres stilling til organdonation i Organdonorregistret. Befolkningsundersøgelser peger på, at danskerne er positive over for organdonation. Hvis flere danskere tager aktiv stilling til organdonation i Organdonorregistret, vil der være færre tilfælde, hvor der er uklarhed om, hvorvidt den dødende ønsker at donere sine organer. En forudsætning for at kunne træffe en beslutning om, hvorvidt man ønsker at være organdonor er, at man har et tilstrækkeligt informationsgrundlag at træffe beslutningen ud fra.

Aftalepartierne er enige om, at det kræver en vedvarende indsats at få mere information om organdonation ud til befolkningen – både med bred befolkningsrettet information, men også indsatser, der målrettes mere specifikke grupper. Der skal være obligatoriske påmindelser om at tage stilling til organdonation gennem informationsindsatser og digitale tiltag. Aftalepartierne finder det vigtigt at balancere tiltag, hvor borgeren direkte opfordres til at lade sig registre i det nationale register med tiltag, der i højere grad oplyser om muligheden for at tage stilling. Det er afgørende, at danskerne får den rette mængde påmindelser, og derfor skal hyppigheden af de forskellige tiltag afvejes, ligesom alle tiltag skal testes og afprøves inden igangsættelse, så danskerne bliver mødt af påmindelser i et relevant omfang.

Ambitionen er at øge tilgængeligheden af information om organdonation, og at flere tilkendegiver deres stillingtagen til organdonation i det nationale register. På den måde vil der være flere samtaler mellem sundhedspersonalet og pårørende, hvor udgangspunktet er, at der er klarhed om den døendes stilling til organdonation, og færre samtaler, der starter med uklarhed om, hvorvidt den døende ønsker organdonation.

Flere påmindelser om at tage stilling til organdonation via offentlige hjemmesider, apps samt digital og fysisk post

Danskerne skal mødes af flere påmindelser om at tage stilling til organdonation, når de er i kontakt med det offentlige. Aftalepartierne er derfor enige om, at der skal iværksættes målrettede digitale tiltag og nudging, der skal få befolkningen til at tage stilling til organdonation i det nationale register. Digitale tiltag og nudging handler om at øge synlighed og kommunikation på bredt anvendte sundhedsplatforme. Det omfatter eksempelvis, at borgeren mødes af pop-up beskeder i offentlige apps og hjemmesider, hvor der opfordres til at tage stilling til organdonation eller med et direkte link til Organdonorregisteret. Det gælder fx sundhed.dk, MinSundhed, MinLæge og sundhedskort-appen. Kørekort-appen og borger.dk skal også være blandt de offentlige digitale løsninger, hvor brugerne kan modtage påmindelser om at tage stilling til organdonation. Der er tekniske og juridiske udfordringer, som skal afklares nærmere inden iværksættelse. Derudover skal der være bannere, genveje og kommunikationsfelter på andre relevante sundhedsrelaterede hjemmesider, der opfordrer til at lade sig registrere i Organdonorregisteret.

Vi modtager alle løbende digital post fra det offentlige. Derfor er det oplagt at bruge de eksisterende kommunikationskanaler til at påminde om at tage stilling til organdonation af hensyn til mængden af post, hver enkelt dansker skal modtage fra det offentlige. Sundhedsmyndighederne skal tilføje

information om organdonation i breve til 15-årige om, at de skal vælge læge, eller i de breve, der udsendes med det fysiske sundhedskort.

En bred informationskampagne om organdonation

Det er helt afgørende, at befolkningen er oplyst og har tilstrækkelig information tilgængelig for selv at kunne tage stilling til organdonation. Der er behov for en grundig og inddragende informationsindsats om vigtigheden af at tage stilling og lade sit ja, nej eller ved ikke til organdonation registrere. Kampagnen skal ramme den brede befolkning og oplyse om vigtigheden af at tage stilling til organdonation, bl.a. med fokus på, hvordan det kan lette situationen for både pårørende og sundhedspersonale, når stillingen er kendt.

Breve til alle danskere fra deres fyldte 18. år med information om organdonation

I forlængelse af den brede informationskampagne skal der sikres en løbende informationsindsats om den gældende samtykkemodell for organdonation til alle 18-årige fremover. Det skal sikre, at der ikke kun sættes ind nu og her om organdonation, men at fremtidige generationer også er velinformerede om samtykkemodellen for organdonation, herunder at man automatisk tilmeldes, og hvordan man kan bekræfte eller registrere sin stilling i registret

Nemmere registrering af stilling til organdonation

Det skal være lettere at tage stilling til organdonation i det nationale register. Der skal være mere opmærksomhed på organdonation på offentlige hjemmesider og apps, så danskerne i mindre grad selv skal opsøge information om organdonation. Derfor skal det være tydeligere på fx borger.dk, Sundhed.dk og øvrige relevante offentlige hjemmesider, hvordan man kan tage stilling til organdonation. Det skal dertil undersøges, om det kan gøres lettere at registrere sin stilling i Organdonorregisteret – blandt andet ved at se på, om brugerrejsen kan gøres nemmere, fx ved at minimere antallet af trin hver enkelt borger skal igennem, før man kan registrere sit valg.

Mere information rettet mod dem, der er i tvivl om organdonation

Det er vigtigt at give de danskere, der er i tvivl om organdonation, den rette information. Mere end en halv million er i tvivl om, hvorvidt de vil donere deres organer. En stor del af tvivlerne er overordnet positive over for organdonation. Derfor skal der være en særskilt indsats over for dem, der er i tvivl om organdonation, for at gøre den viden, de efterspørger, tilgængelig. Tvivlen beror ofte på følelser – både knyttet til kroppen og til døden. Dertil kan tvivlen skyldes mistillid til systemet, ofte pga. myter eller misforståelser – fx at man kan være for gammel til at være donor. Målrettede kampagner, der afliver myter og misforståelser ved at præsentere fakta, fx at man kan blive organdonor i alle aldre, eller som forsøger at gøre det til en social norm at tage stilling, vil blive iværksat for at afhjælpe tvivlen. Det er væsentligt for tvivlerne at få skabt rum og plads til dialog om organdonation - både i familien og i offentligheden.

Afsøg mulighederne for et "Tag stilling" – partnerskab med relevante aktører

Aftalepartierne er enige om at afsøge mulighederne for at etablere et "Tag stilling" partnerskab til gavn for patienter, pårørende og sundhedspersonalet. Partnerskabet skal skabe opmærksomhed om organdonation og få danskerne til at tage stilling til organdonation og registrere deres stilling i Organdonorregisteret. Patientforeninger, virksomheder, civilsamfundet og andre relevante interessenter og aktører inviteres til at indgå i partnerskabet og på den måde bidrage til at sætte fokus på organdonation ved at bruge deres platforme og fora hertil. På den måde bliver der skabt opmærksomhed om organdonation bredt set og i mange forskellige sammenhænge – eksempelvis med øje for at inddrage foreningsdanmark og unge såvel som ældre i samfundet, da alder i sig selv ikke er en begrænsning for at blive organdonor. Organdonation er et vigtigt personligt valg – og derfor er det essentielt at få startet den vigtige samtale om organdonation alle steder i samfundet.

Fakta om antal registrerede og antal positive over for organdonation

28 pct. af den danske befolkning over 15 år er registreret i Organdonorregisteret. Heraf har

- 75 pct. givet fuld tilladelse.
- 17 pct. givet begrænset tilladelse.
- 6 pct. sagt nej
- 2 pct. svaret ved ikke.

Sundhedsstyrelsen foretog i 2021 en holdningsundersøgelse om organdonation:

- 84 pct. af de adspurgte er positive over for organdonation.
- Over halvdelen af de adspurgte er enige/helt enige i, at det offentlige bør gøre mere for at få danskerne til at tage stilling til organdonation.
- 29 pct. af danskerne svarer, at de gerne vil være organdonor, men at de mangler at "tage sig sammen" til at registrere sig som organdonor.
- 29 pct. af dem, der ikke har taget stilling til organdonation, savner mere information om organdonation.

1.3. Bedre anvendelse af donorpotentiale på sygehusene

Personalet i sundhedsvæsenet udfører et kompliceret og vigtigt arbejde med organdonation. De sundhedsprofessionelle har svære samtaler om organdonation med pårørende, der står i en ulykkelig situation. Og de sikrer tid til og respekt for de pårørendes afsked med deres nærmeste. De sundhedsprofessionelle giver også håb. Håb om et nyt liv og en ny tilværelse for en potentiel organmodtager.

Derfor udgør organiseringen på sygehusene og processerne i forbindelse med organdonation en grundsten i organdonationsområdet. Som led i organiseringen på sygehusene er det vigtigt med valide data om organdonationsindsatsen, så det er muligt at følge udviklingen og samtidig understøtte kvalitetsudviklingen på området. Det er desuden vigtigt, at der er tilstrækkelig vejledning og information til sundhedspersonalet om at tage den svære snak med pårørende. Der er heldigvis mange pårørende, der siger ja til organdonation, som dermed øger anvendelsen af donorpotentialet. Men det er vigtigt at sikre rammerne for, at organdonation bliver overvejet som mulighed i alle relevante tilfælde. Lægerne skal have rammerne for at kunne tilbyde muligheden for organdonation – fordi det kan redde liv, og fordi vi ved, at befolkningen i langt overvejende grad er positive over for organdonation.

I dag er indsatsen i for høj grad præget af ildsjæle, der løfter helt essentielle opgaver – om det er samtaler med pårørende eller opsporing af potentielle organdonorer. Potentielle organdonorer opspores i dag primært på landets intensivafdelinger, men fagfolk fremhæver, at der kan være et uudnyttet potentiale af organdonorer uden for intensivafdelingerne. Derfor er aftalepartierne enige om, at der skal igangsættes tiltag, der kan øge donorpotentialet ved at sikre, at organdonation bliver vurderet i alle relevante tilfælde på hele sygehuset. Det er begrænset, hvor mange personer der dør på en måde, hvor organdonation kan blive en mulighed. Men hver eneste ekstra donor kan gøre en stor forskel, idet man som donor kan donere op mod syv organer. Derfor kan blot én ekstra donor betyde et nyt liv for flere personer på ventelisten, hvis organernes tilstand tillader det, og der ud fra sundhedsfaglige parametre findes et match. En styrket indsats på sygehusene kan derfor være med til at give endnu flere danskere et nyt organ og dermed en ny og bedre tilværelse.

Ambitionen er at styrke organiseringen samt processer på sygehusene med øje for den samlede kapacitet, så anvendelsen af donorpotentialet øges. Dermed kan der blive flere organer til transplantation til gavn for de mange mennesker, der venter på et livredende organ.

Styrket anvendelse af donorpotentialet på landets sygehuse

Opsporing af potentielle organdonorer på sygehusene skal styrkes. Monitoreringen og dataindsamlingen på organdonationsområdet, samarbejdet mellem afdelingerne og sygehuse imellem og kompetencerne blandt personalet på de direkte involverede afdelinger skal afdækkes med henblik på, at organdonation bliver overvejet i alle relevante tilfælde. Afdækningen foretages af regionerne med inddragelse af Sundhedsstyrelsen.

Dertil skal den nuværende 'nøglepersonsordning', der er på intensivafdelingerne, styrkes. Ordningen består af en ansvarlig læge og sygeplejerske – nøglepersonerne – på hver intensivafdeling, der sikrer, at anvendelsen af donorpotentialet optimeres og sikrer kvalitet i indsatsen omkring organdonation.

Undersøgelse af faktorer, der påvirker antallet af tilgængelige organdonorer

Sundhedsstyrelsen skal i samarbejde med nøglepersoner fra sygehusene og Dansk Center for Organdonation undersøge, hvilke faktorer, der påvirker antallet af tilgængelige organdonorer, herunder hvor der er forbedringsmuligheder i forhold til, at organdonation bliver overvejet i alle potentielle tilfælde. En sådan undersøgelse vil kunne bidrage med viden om, hvilken betydning dødsårsager, overlevelsesmuligheder og organisering på sygehusene har for antallet af donorer. Det skal i den forbindelse overvejes, om der er behov for en støttefunktion eller lignende på hospitalerne, som vil kunne kontaktes ved tvivl om muligheder for at gennemføre organdonation.

Organdonation skal indtænkes i det eksisterende kvalitetsarbejde i sundhedsvæsenet

Der foregår løbende en bred vifte af initiativer inden for kvalitetsudviklings- og forbedringsarbejde i sundhedsvæsenet. Det skal afsøges, hvordan organdonation kan inddrages i de gode, allerede etablerede initiativer, der eksisterer i kvalitetsudviklingen af sundhedsvæsenet – fx i et lærings- og kvalitets-team som led i det nationale kvalitetsprogram. Der skal være et fast kvalitetsudviklings- og forbedringsarbejde på sygehusene om organdonation, som giver mulighed for at lære på tværs, sprede de gode løsninger og bidrage til at understøtte handleplanens mål.

Styrkelse af de faglige kompetencer om organdonation uden for intensivafdelingerne

For at sikre, at sundhedspersonalet uden for intensivafdelingerne har de rette kompetencer til at opspore potentielle donorer, skal der sættes fokus på organdonation i uddannelser, herunder videreuddannelser, som fx den nye specialuddannelse i akutsygepleje. Med et styrket fokus på organdonation uden for intensivafdelingerne er det formålet, at organdonation bliver overvejet som mulighed i alle relevante tilfælde, herunder de akutte dødsfald på akutafdelingerne.

Fakta om organdonation og transplantation på sygehusene

Der er tre transplantationscentre i Danmark på hhv. Rigshospitalet i København, Aarhus Universitetshospital og Odense Universitetshospital.

Det er transplantationscentret, som er bindeled mellem de læger, der arbejder på intensivafdelingen, der tager sig af donoren, og de læger, der transplanterer organerne til patienter på venteliste.

Mens donoren ligger på en intensivafdeling, arbejder en koordinator fra et af landets tre transplantationscentre på at finde de rette modtagere til organerne.

Transplantationslæger for hvert organ ankommer til det sygehus, hvor donoren er. Alt efter hvor mange organer, der skal doneres, kan der være op til 5 operationshold til stede, der udtager nyrer, lever, lunger, hjerte og bugspytkirtel, svarende til, at der kan udtages op til syv organer fra en donor.

1.4. Styrkelse af donorpotentialet for levende donorer

Der er et behov for at styrke indsatsen for, at flere danskere får den rette information om muligheden for at donere en nyre levende. Nyren er det organ, som flest danskere har brug for. Af de 442, der i 2023 ventede på et nyt organ, ventede 373 på en nyre. Antallet af patienter på venteliste har været mere eller mindre konstant i de seneste år. 21 patienter døde på venteliste til en ny nyre i 2023. Aftalepartierne er enige om, at der er behov for, at der bliver sat ekstra ind i indsatsen for at få flere levende nyredonationer.

Danskere, der står på venteliste til en ny nyre, skal have denne rette hjælp til samt rådgivning og information om levende nyredonation, herunder, hvordan man kan finde potentielle donorer i sit netværk. Flere danskere generelt skal have den rette information om muligheden for at donere en nyre levende.

Ambitionen er at øge antallet af levende nyredonationer, da nyren er det organ, som flest danskere venter på og har afgørende brug for. Og da levende nyredonation giver bedre resultater end transplantation med en nyre fra en afdød.

Antallet af nyretransplantationer fra levende donorer har været stabilt over en årrække. I dag skal den nyresyge borger, der har brug for en ny nyre, selv opsøge mulige levende nyredonorer, der potentielt kunne være et match. Der findes informationsmateriale, som udleveres fra hospitalsafdelingerne, og som kan findes på afdelingernes hjemmesider. Nyresyge danskere lever i forvejen et liv fyldt med sygdom og bekymringer, og det kan derfor være svært at skulle stå for selv at søge information og afsøge mulighederne for levende donation. Derfor er der behov for, at det bliver nemmere for nyrepatienter at få hjælp til at afsøge mulighederne for levende donation.

Bedre information, rådgivning og hjælp til patienter med at afsøge muligheden om levende donation i deres netværk

Der skal være et større fokus på mulighederne for levende nyredonation i sundhedsvæsenet, så flere nyresyge danskere kan få en nyretransplantation og dermed få højere livskvalitet og lavere sygdomsbyrde. Det skal ske ved, at de nyresyge patienter får hjælp til at søge efter levende donorer i deres netværk – eksempelvis gennem informationsmateriale, som kan understøtte dialogen med potentielle donorer. Det kan være foldere, plakater m.m. Denne information og hjælp er nødvendig i den vanskelige situation, hvor man som nyresyg skal have dialogen med et andet menneske om, hvorvidt de vil donere et organ til en. En anden væsentlig del af informationsindsatsen skal målrettes potentielle donorer, så det sikres, at de levende donorer har et oplyst grundlag og er bekendt med de risici, der er forbundet med levende donation.

Dertil igangsættes et pilotprojekt om udgående teams. Et udgående team består af sundhedspersonale samt en organdonor og -modtager, der skal oplyse om levende nyredonation hos nyresyge patienter i deres eget hjem, så samtalen føles tryk. En lignende model har vist gode resultater i Holland.

Digitale værktøjer, som kan hjælpe patienter med at tage samtalen om levende nyredonation

Det kan være en stor udfordring og barriere for den enkelte at række ud til sit netværk for at spørge om potentielle levende nyredonorer. Med inspiration fra populære sociale digitale platforme, som imødekommer socialt ubekvemme situationer, skal det undersøges, ved at inddrage nyresyge og deres pårørende, om det er relevant, at der udvikles et digitalt redskab, fx en app, der kan hjælpe nyrepatienter med at finde potentielle nyredonorer. Der er forskning, der peger på, at det kan være brugbart med et digitalt redskab, som hjælper med autogenerede tekster, billeder, links og opslag til sociale medier, som gør det lettere at starte samtalen for de nyresyge om at efterspørge levende nyredonation.

Oplysningskampagne om levende nyredonation

Der skal igangsættes en oplysningskampagne om levende nyredonation. En kampagne kan udbrede kendskabet i befolkningen til levende nyredonation og anerkende de levende donorer ved at fremhæve, hvor stort og beundringsværdigt det er at donere et organ til et andet menneske. Kampagnen kan inspireres af erfaringer fra andre lande, fx Holland, hvor man lykkes med at øge antallet af levende nyredonationer, blandt andet ved at gøre en stor indsats ud af at takke de levende donorer i kampagner.

Fakta om levende donation

Danmark indgår i et nordisk nyreudvekslingsprogram, der hedder Scandia-Transplant Kidney Exchange Programme (STEP). Formålet med STEP er at muliggøre transplantation med en nyre fra en levende donor, i de tilfælde hvor nyren fra donor ikke passer til den tiltænkte modtager. STEP startede i Sverige som et nationalt pilotprojekt i 2017-2018. Siden er programmet udvidet til hele Skandinavien, Finland og Estland, og 49 nyretransplantationer er blevet gennemført, heraf 17 i Danmark.

Over de sidste 10 år er der i gennemsnit omkring 370 danskere, der står på venteliste til en ny nyre.

Antallet af nyretransplantationer fra levende donorer har været stabilt over en årrække. I 2019 var der 87 levende donorer, og i 2023 var der 89 levende donorer.

Det blev i 2019 muligt at donere sin nyre anonymt, men ved udgangen af 2021 havde Dansk Center for Anonym Levende Nyredonation modtaget ni henvendelser og én donation var blevet foretaget.

1.5. Implementering af donation efter cirkulatorisk død (DCD) – Hjertedøds-kriteriet

Donation efter cirkulatorisk død (DCD) giver mulighed for at anvende organer fra donorer, som ikke kan konstateres hjernedøde, men hvor døden konstateres efter hjertedød – det vil sige uopretteligt ophør af åndedræt og hjertevirksomhed.

Med implementeringen af DCD i Danmark forventes det, at donorpotentialet øges betragteligt. Ifølge Sundhedsstyrelsen forventes hjertedøds-kriteriet, i den nuværende implementeringsplan, at kunne øge donorraten med op mod 35 afdøde donorer årligt, når det er fuldt implementeret. Særligt nyreområdet har stor gavn af hjertedøds-kriteriet. Det er derfor også glædeligt, at det i foråret 2024 blev offentliggjort, at de første transplantationer efter hjertedøds-kriteriet er gennemført i Danmark. Aftalepartierne er enige om, at implementeringen af DCD skal følges for at kunne vurdere mulig udbredelse.

Ambitionen er løbende at følge erfaringerne med implementeringen af DCD for at vurdere mulig udbredelse med det formål, at der bliver flere organer til transplantation, der kommer de mange danskere, som venter på et nyt organ, til gode.

Implementeringen af hjertedøds-kriteriet blev påbegyndt i august 2023 på Aalborg Universitetshospital, Aarhus Universitetshospital, Odense Universitetshospital og Rigshospitalet, som i forvejen har omfattende erfaring med organdonation. Ekspert på området påpeger, at hjertedøds-kriteriet er et meget vigtigt initiativ, der kan øge antallet af transplantationer og give flere danskere en ny tilværelse med et nyt organ.

Opdatering af de Nationale Guidelines for Organdonation

I 2024 vil Dansk Center for Organdonation igangsætte en opdatering af de Nationale Guidelines for Organdonation, så de bliver kompatible med, at DCD nu er muligt i Danmark. Guidelinen understøtter en ensartet, høj kvalitet på alle hospitaler og bruges af sundhedspersonalet på intensiv- og operations-afsnittene.

Implementeringen af hjertedøds-kriteriet følges, og det afsøges, om det bør ud-bredtes til flere sygehuse

I forbindelse med arbejdet med at implementere donation efter hjertedøds-kriteriet i Danmark bliver der løbende fulgt med i erfaringerne med det nye døds-kriterium. Det vil løbende vurderes, om anvendelsen af kriteriet i forbindelse med organdonation skal udbredes til flere sygehuse.

Fakta om donation efter cirkulatorisk død - hjertedøds-kriteriet

I 2019 indgik Folketingets partier en aftale om at indføre donation efter cirkulatorisk død (DCD). Dette blev udmøntet i Sundhedsstyrelsens Nationale anbefalinger for donation efter cirkulatorisk død i 2023.

Donation efter cirkulatorisk død (DCD) betyder, at man donerer organer efter døden er konstateret ved uopretteligt ophør af åndedræt og hjertevirksomhed.

Mange lande i Europa har allerede indført DCD som døds-kriterie til organdonation, og i 2021 blev DCD anvendt i 15 europæiske lande.

For Belgien stod DCD i 2022 for en donorrate på 20,17 ud af den samlede donorrate på 35,81.

For Spanien stod DCD i 2022 for en donorrate på 19,14 ud af den samlede donorrate på 46,03.

For Holland stod DCD i 2022 for en donorrate på 10,97 ud af den samlede donorrate på 17,27.

2. Bilag 1: Økonomien bag *Fælles om at give livet tilbage* – Aftale om national handleplan for at styrke organdonationsområdet

Organdonation – godt fra start i 2024

Mio. kr., 2024-pl 2024

Obligatoriske påmindelser om stillingtagen til organdonation

Digitale initiativer - påmindelser	5,0
En bred informationskampagne om organdonation	2,0
Nemmere registrering af stilling til organdonation	2,0
Mere information rettet mod dem, der er i tvivl om organdonation	2,0
"Tag stilling" – partnerskab med relevante aktører	1,0
I alt	12,0

Bedre anvendelse af donorpotentiale på sygehusene

Styrket anvendelse af donorpotentialet på landets sygehuse	8,0
Undersøgelse af faktorer, der påvirker antallet af tilgængelige organdonorer	1,0
I alt	9,0

Styrkelse af donorpotentialet for levende donorer

Bedre information, rådgivning og hjælp til patienter med at afsøge muligheden om levende donation i deres netværk	2,8
Digitale værktøjer, som kan hjælpe patienter med at tage samtalen om levende nyredonation	0,2
Oplysningskampagne om levende nyredonation	1,0
I alt	4,0
Totalt	25,0

Ny samtykkemodel - *blød model af aktivt fravalg*

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030→
Udgifter – I alt	6,1	12,9	4,5	3,0	3,0	3,0	2,8
- heraf SDS' etableringsomkostninger	0,7	1,3	0,2	0,2	0,2	0,2	-
- heraf SDS' drifts- og vedligeholdelsesomkostninger	-	3,1	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
- heraf sundhed.dk etableringsudgifter	-	1,2	-	-	-	-	-
- heraf sundhed.dk driftsudgifter	-	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
- heraf udsendelse af breve ifm. omlægning	3,9	3,9	-	-	-	-	-
- heraf breve til 18-årige fremadrettet	-	-	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
- heraf informationskampagner	1,5	3,0	1,5	-	-	-	-

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Slotsholmsgade 10-12

1216 København K

www.ism.dk